

Bokrecension

Mångfaldsmedveten pedagogik för universitetslärare. Johan Wickström, Rapport nr 10, 2011, Avdelningen för universitetspedagogisk utveckling, Uppsala universitet ISSN 1652-084X

Idéskriften *Mångfaldsmedveten pedagogik för universitetslärare* utgör ett ambitiöst och viktigt bidrag i förhållande till ett ökande behov av att kunna möta allt mer heterogena studentgrupper inom universitet och högskolor. Skriftens syfte är att stödja och stimulera diskussioner om mångfaldsfrågor och pedagogik, utan att för den delen definiera hur eller på vilket sätt dessa frågor definitivt skall lösas. Den utgör så att säga ett reflektions- och diskussionsunderlag för den som vill arbeta med och fördjupa sig i frågor om pedagogik och mångfald.

Skriftens första del behandlar förutsättningarna och de teoretiska grunderna för en mångfaldspedagogik. Denna del innehåller en genomgång av argument för mångfaldspedagogik samt en redogörelse för relevanta juridiska bestämmelser och styrdokument. Här förklaras även att rapportens diskussion utgår ifrån en socialkonstruktivistisk och diskursiv förståelse. Detta innebär att begrepp som är centrala för diskussionen förstås som instabila och fyllda med det innehåll som människor ger dem. Denna utgångspunkt ger utrymme för förändring av vår förståelse och av vårt handlande. Vad denna utgångspunkt innebär för förståelsen av etnicitet och etnisk tillhörighet, social bakgrund, religion och annan trosuppfattning, som är i fokus för rapportens mångfaldsdiskussion, förklaras på ett sätt som belyser både utmaningar och möjligheter i den förståelse som presenteras. Den andra delen i skriften omfattar mer innehållsrelaterade frågor i förhållande till undervisning och pedagogik, och belyser exempelvis betydelsen av studiekultur, undervisnings- och läroprocesser samt examinationer. Diskussionen tar sin utgångspunkt i litteratur som behandlar mångfaldspedagogiska frågor, vilket gör att rapporten ger en bra redogörelse för och diskussion av den kunskap som finns inom området.

Rapporten tar på flera sätt konkreta grepp om mångfaldspedagogiska utmaningar genom att arbeta sig igenom områden som tenderar att aktualiseras när vi arbetar med dessa frågor i pedagogiska sammanhang. Det teoretiska ramverket som presenteras i skriftens första del orienterar läsaren väl i att förstå hur och på vilket sätt vi kan prata om exempelvis etnicitet och social tillhörighet på ett konstruktivt sätt. Redogörelserna för styrdokument och lagstiftning orienterar oss också väl i mångfaldspedagogikens utgångspunkter. Denna diskussion präglas dock av en viss lokalförankring eftersom det genomgående är Uppsala universitets policydokument och regelverk som är utgångspunkt för diskussionen om vad juridiken och styrdokumentet säger. Detta innebär å ena sidan en konkretisering av hur mångfaldsperspektiv kan inkluderas och utvecklas inom ramen för ett universitet, men å andra sidan innebär det också att rapporten främst förefaller skriven för Uppsala universitet. Detta utgör inte nödvändigtvis något problem, eftersom dessa exempel på ett bra sätt levande- och åskådliggör hur policy- och styrdokument kan se ut. Den driftige och vetgirige läsaren kan enkelt själv sätta sig in i hur lokala styrdokument och regelverk vid det egna universitetet och den egna institutionen är utformade.

Skriftens andra del innehåller matnyttiga och läsvärda avsnitt. *Mångfaldsmedveten pedagogik* handlar delvis om antal, det vill säga hur studentgruppen ser ut och hur dess sammansättning kan påverkas och bli mer heterogen. Denna fråga behandlas i avsnittet om *Rekrytering och Mot-*

tagande. Här belyses hur universitet och högskolor kan ta sig an frågan om att rekrytera olika grupper av studenter och vad den kvalitativa innebörden av heterogena student- och lärargrupper kan vara. Det finns dock alltid en risk att mångfaldsfrågan stannar vid just en rekryteringsfråga, en fråga om antal snarare än om *inhåll*. Menar vi allvar med mångfaldstanken bör den handla om mer än att bara locka en variation av studenter och lärare vid universitet och högskolor. Det är ju synnerligen angeläget att ta hand om de grupper som lockas till universiteten när de väl är där, samt att utforma undervisning som genom sitt innehåll förmår belysa mångfald. Wickström lyfter fram flera områden som är angelägna för att just komma från att mångfaldspedagogik stannar vid att ”räkna kroppar” och som visar hur vi kan utveckla en undervisning som både inkluderar och möter en mångfacetterad studentgrupp. Han diskuterar exempelvis innebörden och konsekvenserna av *Språkbruk* och *talutrymme* och hur läraren kan använda sig av både språk och kursinnehåll för att inkludera (eller riskerar att exkludera) studenter i undervisningen. Särskild behållning har jag av avsnitten som handlar om *Mångfaldsmedvetna lärandemål* och *Kurslitteratur ur mångfaldsperspektiv*. Dessa tar sig på allvar an hur innehållet i undervisning riskerar att återskapa och upprätthålla vita hegemoniska maskulina medelklassnormer, och hur vi aktivt kan arbeta för att utveckla ett innehåll i kurser och kurslitteratur som återspeglar en annan mångfacetterad vardagsverklighet. Oavsett hur heterogen eller homogen studentgruppen är, förefaller en sådan pedagogik vara angelägen i förhållande till det samhälle och den värld vi lever i.

Mångfaldsdiskussionen i rapporten är begränsad till att belysa etnicitet/etnisk tillhörighet, religion/annan trosuppfattning och social bakgrund. Wickström pekar på att mångfald handlar om fler kategorier, eller ”indelningsgrunder”, och diskrimineringslagstiftningen relaterar exempelvis även till funktionshinder, HBTQ och kön. Rapportens fokus motiveras dock med att det sedan tidigare finns en pedagogisk diskussion som belyser dessa aspekter och att rapporter om dessa redan publicerats vid Uppsala universitet. Detta kan förstås vara en logisk argumentation, även om den återigen för oss tillbaka till det något lokalförankrade perspektiv som jag redan noterat präglar rapporten. Jag upptäcker dock medan jag läser att jag har bekymmer med att Wickström inte alls förhåller sig till kön som en aspekt för den mångfaldsmedvetna pedagogiken. Kvinnor är i och för sig numera en väl etablerad grupp inom universitetet, men likväl präglas ändå universitetsmiljön på många sätt fortfarande av den vita heterosexuella medelklassmannen som norm. Detta påverkar kvinnors erfarenheter och upplevelse av akademien, vilket bland annat Anna Wahl mfl (2008) synliggjort och diskuterat i *Motstånd och fantasi: Historien om F*. Samtidigt, tänker jag mellan varven då jag läser, så är det kanske bra att Wickström fokuserar på mångfald relaterad till etnicitet, social bakgrund och religion, eftersom kön är en väl omdebatterad och artikulerad kategori både inom akademien och samhället i övrigt. Min erfarenhet är att vi tenderar att vilja befria oss från besvärliga diskussioner genom att tala om det vi tycker oss behärska och redan veta. Diskussioner om en genusmedveten pedagogik stagnerar därför ibland genom att vi kan avfärda dem med att vi redan behärskar denna utmaning eftersom den uppmärksammats i flera år. Att inkludera kön som en av de centrala aspekterna för mångfald som diskuteras i *Mångfaldsmedveten pedagogik för universitetslärare*, skulle som jag ser det riskera att ta fokus från de viktiga aspekter Wickström belyser eftersom kön är en väletablerad tankeaspekt. Nu tar rapporten ett fast grepp om andra centrala aspekter för ett mångfaldsarbete vilket aktualiserar frågan och tvingar oss att tänka till igen, och vi kan inte på ett enkelt sätt luta oss mot vad vi tycker oss redan veta.

Idéskriften riktar sig till både enskilda lärare och lärarlag. Den kan även med fördel användas för diskussion på pedagogiska kurser. Wickström belyser genomgående angelägna och grundlägg-

gande områden för en mångfaldsmedveten pedagogik, han gör det genom att lyfta konkreta exempel och ställa relevanta frågor, vilket gör det möjligt att själv gå vidare och analysera egen undervisning och dess utformning. Han hjälper många gånger läsaren att gå bakom enkla förgivettaganden och slentrianmässigt tänkande om mångfald. Något som förhoppningsvis kan bidra till att mångfaldsarbete inte stannar vid ett förenklat räknande av representerad olikhet eller frågor i kursvärderingar som definierar studentens etniska bakgrund eller religiösa tillhörighet utan att överhuvudtaget lyfta frågor om innehållet i kursen ur ett mångfaldsperspektiv. Texten är läsvärd och i ett behagligt format som gör den till lättillgänglig. Den utgör ett informationsrikt dokument och den kan fungera som en verktygslåda för den pedagog som vill reflektera över och diskutera sin undervisning och lärararroll med utgångspunkt i ett mångfaldsperspektiv. Förhoppningsvis innebär detta att den inte bara blir läst utan också använd för diskussion och reflektion högstolepedagoger emellan, något som bör kunna bidra till utvecklingen av en mer mångfaldsmedveten pedagogik!

REFERENSER

Wahl, Anna, Eduards, Maud, Holgersson, Charlotte, Höök, Pia, Linghag, Sofie, & Rönnblom, Malin (2008) *Motstånd och fantasi: Historien om F.* Lund: Studentlitteratur

Tina Mattsson, Fil dr,
Socialhögskolan, Lunds universitet,
e-post: tina.mattsson@soch.lu.se

